

Wim Duijst

REIN

roman

Wim Duijst

REIN

Personen en gebeurtenissen in dit boek zijn door de auteur bedacht, of veranderd en ondergeschikt gemaakt aan het verhaal. Enige gelijkenis met bestaande – hetzij overleden of hetzij nog in leven zijnde – personen berust op puur toeval.

Voor Jan

1

‘HOI, IK BEN REIN VANEVELD, 48 JAAR, EN IK BEN OP ZOEK NAAR een nier. Het is niet niks wat ik vraag, ik weet het, maar ik zou het nooit doen als het niet dringend noodzakelijk was. Wanneer ik ga overlijden weet ik niet, morgen hopelijk nog niet, maar mijn levensverwachting is kort. Heel kort zelfs, want elke dag takelt mijn lichaam verder af. In mijn familie kan niemand me aan een nier helpen. Helaas.

Een jaar geleden werd ik behoorlijk ziek. Braken, flauwvallen, hoge koorts. Een buurman bracht me naar de spoedeisende hulp van het UMC in Utrecht. Daar kreeg ik zuurstof toegediend en moest ik aan de dialyse. Wat ik vervolgens te horen kreeg, was een behoorlijke klap voor me: ik had HUS, dat is een aandoening waarbij acuut nierfalen ontstaat.

Natuurlijk vind ik het moeilijk om te vragen: “Mag ik een nier van je?” Maar ik sta met mijn rug tegen de muur, want ik wil echt heel graag verder leven. Ik heb er maar één nodig en jij hebt er maar één nodig en nogmaals, het is niet niks wat ik

vraag, dat besef ik heel goed. Bovendien is het een behoorlijk traject waar je doorheen moet. Je krijgt allerlei onderzoeken, er moet een match zijn en je mag niks mankeren. Maar je zou me er o zo gelukkig mee maken.

Wil je dit filmpje alsjeblieft delen? Bedankt alvast.'

Nierdonatierein@hotmail.com.

Jenny valt terug tegen de leuning van de bank. In de drie jaar dat ze op Facebook zit, kijkt ze af en toe op Reins tijdlijn. Veel doet hij er niet mee, maar als hij er iets op zet is dat een foto of een filmpje van de natuur. Nooit iets van zichzelf. En op zijn profielfoto is hij slechts een stipje in een uitgestrekt duinlandschap.

Is hij getrouwd? Gescheiden? Heeft hij kinderen? Ze heeft geen idee. Op zijn profiel staat niet eens waar hij woont en wat voor werk hij doet. Alleen een geboortedatum, maar die wist ze al. Een vriendschapsverzoek heeft ze hem nooit durven sturen.

En nu ziet ze hem opeens live op haar mobiel. Met koude handen en een warm hoofd drukt ze op 'opnieuw afspelen' en concentreert zich dit keer enkel op zijn gezicht. De ongeschoren kin met het littekentje erin, het spleetje tussen zijn voortanden, de moedervlek in zijn hals. Door zijn eens zo zwarte haar schemert wat grijs, maar de blik in zijn ogen is nog net zo levendig als toen. En zijn stem herkent ze uit duizenden: zwaar, een tikkeltje melancholiek en altijd met een zweem van ironie erin.

Maar wat ziet hij grauw!

Voor de derde keer speelt Jenny het filmpje af; vlak voordat het afloopt zet ze het stil. Zijn dit echt dezelfde ogen waarmee

hij haar dertig jaar geleden heeft aangekeken? En is dat dezelfde mond waarmee hij haar heeft gezoend?

Ze legt haar mobiel op de salontafel, zet de tv aan en schakelt over naar NPO 2 waar Mariëlle Tweebeke *Nieuwsuur* aankondigt. Door zich te concentreren op wat die zegt probeert ze Rein uit haar hoofd te zetten, maar na twee zinnen geeft ze het op.

Zou hij haar nog kennen? Ze staat op, zoekt in haar boekenkast naar het boek dat ze ooit van hem kreeg: *Meest modernismen* van Kees van Kooten. *Voor mijn allerliefste Jenny*, heeft hij voorin geschreven. Gelezen heeft ze het nooit. Ze loopt door naar het aanrecht, tapt een glas water uit de kraan en drinkt het in twee teugen leeg. Op tijd naar bed gaan heeft geen zin, ze doet nu toch geen oog meer dicht. Met haar ene been over het andere geslagen leunt ze tegen het aanrecht, tikt met haar glas tegen haar bovenbeen en staart naar de grond. *Elke dag takelt mijn lichaam verder af*. Ze sluit haar ogen. *Ik heb er maar één nodig en jij...*

Waarom geeft zij hem geen nier?

Ze trekt haar vest uit, gooit het met een onhandige zwaai in de richting van de bank. Ja, waarom niet? Als het goed is, houd je er niets aan over en leef je vrolijk verder. En als er wel iets misgaat... Tja, dan hang je. Ze loopt terug naar de bank, raapt haar vest van de grond en stelt zich zijn reactie voor als hij leest dat zij hem een nier wil geven.

Ach kom, hij weet niet eens meer wie ze is. Hooguit heeft hij nog een vage herinnering aan haar. *Jenny Kleinendorst? Moet ik die kennen? O wacht, nu begint er iets te dagen*. Waar begint ze aan?

Maar de gedachte laat haar niet meer los. In elk geval wil ze iets van zich laten horen. En terugtrekken kan altijd nog.

Of werkt dat niet zo? Ze kan ook schrijven dat ze een donatie overwéégt. En hoe leuk is het om hem weer te zien.

Ze zoekt het adres en typt een berichtje in de mail.

Ha Rein, ken je me nog? Ik ben het, Jenny Kleinendorst. Amersfoort, Kwekersweg, 1989. Ik hoef niet te vragen hoe het met je gaat, want ik heb net je oproep op Facebook gehoord en daar ben ik van geschrokken. Heel naar voor je, daarom wil ik je graag helpen. Of ik de geschikte kandidaat ben weet ik niet, dat zal moeten blijken, maar ik vind het de moeite waard om het traject in te gaan. Ik wacht op je reactie. Liefs, Jenny.

Als ze de tekst heeft herlezen en de inhoud nog eens tot zich door laat dringen, begint ze te twijfelen. Reageert ze niet veel te impulsief? Kan ze hier niet beter eerst een nachtje over slapen? Het met haar broer bespreken? Besluiteloos leunt ze achterover. Op tv begint een praatprogramma, luid applaus en aanmoedigend gejoel klinkt. Jenny slaat haar bericht op in het mapje concepten en sluit haar mobiel af.

Midden in de nacht staat ze op. Op haar wekker is het 3.17 uur. Ze heeft alleen maar liggen woelen en draaien. Terwijl ze er over een paar uur uit moet.

In huis is het kil. Op straat slaat iemand een autoportier dicht, in de verte dendert een goederentrein voorbij. Jenny schiet haar ochtendjas aan, neemt in de badkamer een slok water en pakt haar mobiel.

Ineengedoken op de bank zoekt ze haar e-mail op, leest haar bericht nog eens na en drukt op 'verzenden'.

‘REIN!’ CHRISTA’S ROEP KOMT INMIDDELS VAN HALVERWEGE de trap.

Vlug klapt hij zijn laptop dicht.

‘Wat ben je toch aan het doen? Ik schreeuw me de longen uit het lijf en jij reageert niet.’

Achter haar aan loopt hij het halletje door naar de keuken. Bij het aanrecht schenkt hij zichzelf een glas thee in en gaat zitten. Christa pakt de kaas uit de koelkast.

‘Heb je een beetje geslapen?’

‘Sorry?’ Nog dringen haar woorden niet door.

Verbaasd kijkt ze hem aan. ‘Waar zit jij met je hoofd?’

‘Wat vroeg je nou?’

‘Of je nog een beetje geslapen hebt.’

‘Nee. Nou ja, gaat wel.’

Terwijl hij zijn boterham smeert, vraagt hij zich af hoe hij die door zijn keel moet krijgen. Hij belegt hem met kaas en neemt een hap. Die Jenny! Als hij van iemand geen reactie

had verwacht, was het van haar. Hoe is het mogelijk. Moeiteloos haalt hij haar gezicht voor de geest: bruine krullen, donkere ogen waarmee ze je intens verwonderd aan kon kijken en altijd iets van een glimlach. Maar ze had ook een sombere kant, een waar hij nooit de vinger op heeft kunnen leggen. Zou die vader nog leven?

Wat een man was dat! Maar ook die moeder die niets te vertellen had en als een soort zombie door dat huis liep. Die vlag aan de muur. Dat portret van Lenin boven de bank.

Dat Jenny ongelovig was – zelf was hij destijds gereformeerd – vond hij geen probleem, daarvoor was hij te verliefd. Ook zijn ouders zaten er niet mee. Die vonden haar vooral ‘een schat van een meid’ en bonden hem op het hart haar wat geloof betreft niet onder druk te zetten. ‘Komt goed’, zei zijn altijd optimistische moeder en ze somde voorbeelden op van mensen die van huis uit óf rooms waren óf ‘nergens aan deden’ en die, doordat ze een gereformeerde partner hadden gevonden, tot het volle geloof waren gekomen.

Maar dat ze uit een communistisch gezin kwam, ging een brug te ver en dat hield hij daarom voorlopig voor zichzelf. Later, als zijn ouders een sterkere band met haar hadden opgebouwd, zouden ze zich eroverheen zetten. Hoopte hij. En Jenny zelf, gewend als ze was aan de negatieve reacties als het ging om de politieke voorkeur bij haar thuis, had er geen problemen mee. Trouwens, wat stelde het communisme nog voor? Dankzij Gorbatsjov en zijn beleid van perestrojka en glasnost was de Koude Oorlog immers over zijn hoogtepunt heen.

‘Ik heb op Facebook een oproep voor een nieuwe nier geplaatst’, zegt hij als hij zijn boterham heeft weggewerkt.

Christa kijkt hem aan.

‘Gisteravond erop gezet en nu al stromen de reacties binnen. Net had ik er achtendertig. Wat zit je nou te kijken?’

Ze laat een hand op tafel vallen. “Ik heb op Facebook een oproep voor een nieuwe nier geplaatst”, zegt hij doodleuk.’

‘Ja. En?’

‘Waarom hoor ik dat nu pas?’

‘Zo laat is dat toch niet?’

‘O, vind je dat?’

Met zijn vingertoppen pikt hij de kruimels van zijn bord. Zijn ogen slaat hij neer. Op het pak hagelslag naast Christa’s bord wrijft een vlieg met zijn poten over zijn kop. ‘Sorry’, zegt hij.

Ze pakt de theepot, kijkt hem aan, vult het glas zodra hij ‘ja, lekker’ heeft gezegd en schenkt daarna het hare voor de tweede keer vol.

‘Ik leer het ook nooit, hè’, zegt hij.

‘Wat heb je geschreven?’

Kort vertelt hij dat hij gistermiddag samen met zijn broer Bob een gesproken filmpje gemaakt heeft.

‘Hoe zijn de reacties?’

‘Houd moed, sterkte, beterschap, blablabla, maar...’ Om de spanning op te voeren wacht hij even. ‘Er zit er één tussen waar ik wat mee kan.’

‘Echt waar?’

‘En je raadt nooit van wie die is.’

‘Een bekende dus!’

‘Klopt.’

‘Wie dan?’

‘Iemand van heel lang geleden.’

‘Zeg nou maar gewoon wie het is!’
‘Jenny Kleinendorst.’
‘Wíé?’
‘Jenny Kleinendorst.’
‘Nooit van gehoord.’
‘Jawel. Ze was mijn eerste verkering. Ik weet zeker dat ik je wel ’s over haar verteld heb.’
‘Nee hoor.’
‘Jawel.’
‘De enige over wie je verteld hebt, is Sylvia Bosman.’
‘Jenny kwam uit Amersfoort en woonde nog bij haar ouders. Ik trouwens ook, want ik kon het eerste halfjaar geen kamer vinden. Ik zat net op de universiteit en reisde dagelijks met de bus en de trein naar Utrecht en weer terug. Toen ze het had uitgemaakt, vond ik wel een kamer.’
‘Toch weet ik zeker dat je me nooit over haar verteld hebt’, zegt Christa gedecideerd en ze drinkt haar glas leeg. ‘Maar het maakt niet uit. Wat schreef ze?’
‘Dat ze me graag wil helpen.’
‘Maar dat zou toch fantastisch zijn!’
‘Ja.’
‘En nu?’
‘Hoe bedoel je?’
‘Nodig je haar uit? Ga je naar haar toe?’
‘Weet ik nog niet. Ik heb nog niet gereageerd.’
‘Doen! Zo’n kans krijg je nooit meer.’ Dan, met een glimlach: ‘Nou begrijp ik waarom je zo afwezig deed. Iemand wil jou een nier geven en niet zomaar iemand, nee, je eerste vriendinnetje. Hoelang heeft de verkering geduurd?’
‘Drie maanden.’

‘Zo kort maar? Hoewel... voor een kalverliefde... Wie heeft het uitgemaakt?’

Dat ‘kalverliefde’ steekt hem. ‘Zij.’

Kwaad en ontroostbaar was hij in die tijd. Om zijn emoties de baas te blijven zwierf hij door de stad of schreef brieven die hij nooit stuurde. Hij verwaarloosde zijn studie, dronk te veel en sloot zich op in zijn kamer. Toen hij Sylvia leerde kennen ging het beter, maar lang hield hun relatie niet stand. Jenny stond in de weg.

‘Ik vind dit echt heel bijzonder.’ Christa knikt bedachtzaam. ‘Aardig ook van die vrouw, altruïstisch vooral. We moeten ons natuurlijk geen illusies maken, er kan nog van alles tussen komen en bovendien moet er maar net een match zijn, maar het geeft de burger wel moed. Toch? Zijn jullie vrienden op Facebook?’

‘Nee.’

‘Hoe weet ze dan van die oproep?’

‘Ik denk dat ze op mijn tijdlijn heeft gekeken. Dat kan altijd, ook als je geen vrienden bent.’

‘Dan is ze wel met je bezig!’

‘Zou je denken?’

‘Ja, natuurlijk.’ Christa krijgt een kleur. ‘En... hebben jullie elkaar in al die jaren nooit meer gezien?’

‘Nee.’

‘Echt niet?’

‘Anders zeg ik dat toch niet.’ Geïrriteerd kijkt hij haar aan.

‘Heb je een foto?’

‘Nee. En op Facebook staat er ook geen. Althans niet van haar.’ Hij drinkt zijn glas leeg.

‘Hoe zag ze eruit?’

‘Lang, slank en met donkere krullen. En ze keek vaak een beetje triest.’

‘Net als ik dus.’ Christa grinnikt. ‘Alleen ben ik niet lang en slank, maar kort en dik.’

‘En blond.’ Hij staat op.

‘Wat ga je doen?’

‘Wandelen.’

‘En... en die vrouw dan? Hoe heet ze nou?’

‘Jenny.’

‘En Jenny dan? Moet je haar niet schrijven?’

‘Eerst wandelen. Mijn hoofd moet leeg.’ Hij steekt een hand naar haar op, loopt de gang in en pakt zijn jas van de kapstok.

3

TWEE WEKEN NA ZIJN ONTMOETING MET JENNY MAAKTE HIJ, op een regenachtige avond in augustus, kennis met haar ouders. Eerder die dag hadden ze afgesproken dat ze de stad in zouden gaan en dat hij haar thuis zou komen ophalen. ‘Kun je gelijk met mijn ouders kennismaken’, had Jenny gezegd.

De bus trok op, reed achter hem weg. Toen hij het pad op kwam lopen, zag hij een schim achter de matglazen voordeur en nadat hij had aangebeld, deed een verstrooid kijkende vrouw open. Ze droeg een spijkerbroek, een groen vest en schoenen met een hakje. Net als Jenny had ze krullen tot op haar schouders.

‘Wie zei je?’ Met grote, glazige ogen keek ze hem aan.

‘Réin.’

‘O ja, daar heb ik over gehoord. En Jenny heeft gezegd dat je zou komen.’ Dan, half van hem weggedraaid: ‘Jenny? Hier... Ach, laat ook maar, kom verder. Ik ben trouwens Olivia, haar moeder.’ Ze gaf hem een hand.

Achter haar aan liep hij het halletje door naar de huiskamer. Ze nam kleine, voorzichtige stappen waarbij haar schoenen kraakten. ‘Jenny,’ riep ze weer, ‘hier is die jongen over wie je het vanmiddag had.’

Jenny stond hem bij de deur naar de woonkamer op te wachten. ‘Hoi’, zei ze en friemelde met haar vingers. Haar gezicht stond gespannen. Uit haar licht afwerende houding leidde hij af dat hij haar beter niet kon zoenen.

In de kamer stonden een glazen eettafel met vier stoelen, een opbergkast, een antracietgrijze vierzitsbank, een gele fauteuil en een tv. Boven de bank hing een portret van Lenin, aan de muur ertegenover de communistische vlag.

Haar vader zat in de fauteuil en las de krant. Hij droeg een zwarte corduroy broek en een geblokt overhemd en leek als twee druppels water op de man boven de bank. Hetzelfde ovale gezicht, dezelfde priemende blik en net zo’n sikje. Het weinige haar dat hij had lag in slierten over zijn schedel gedrapeerd. Rein stond al even met zijn hand naar hem uitgestoken toen hij opkeek.

‘Kleinendorst’, zei hij met zijn diepe basstem. Zijn hand voelde eeltig en hard. Meteen verdiepte hij zich weer in zijn krant.

Rein ging naast Jenny op de bank zitten, tegenover de vlag die met twee spijkers aan de muur was vastgemaakt en in het midden licht plooidde. Eerder had Jenny hem verteld dat ze, nu ze voor de mavo geslaagd was, een jaar bij Prodent moest werken – ‘Gewoon, om te ervaren hoe arbeiders leven’ –, iets wat hij met linkse politiek associeerde en niet van deze tijd vond, maar waar hij verder niet op in was gegaan. Dat ze uit een communistisch nest kwam, moest hij even verwerken.

Haar moeder stond hem van een afstandje te bekijken. Toen ze in de gaten kreeg dat hij dat zag, pakte ze een boek van de kast en ging ermee aan de tafel zitten. Jenny had haar armen om haar opgetrokken knieën geslagen en leek nog steeds niet op haar gemak.

Rein kon zijn ogen niet van die vlag afhouden.

‘Het journaal!’ zei Kleinendorst plotseling en keek op zijn horloge. Snel vouwde hij de krant dicht en legde die naast zich op de grond. Daarna zette hij de tv aan en klonk de stem van Gijs Wanders door de huiskamer.

Beelden van Riga. Een straat. Mensen die elkaars hand vasthielden. ‘Twee miljoen Esten, Letten en Litouwers vormen een menselijke keten en protesteren daarmee tegen dertig jaar Sovjetoverheersing’, zei Wanders.

Kleinendorst klakte met zijn tong.

‘De actie is om zeven uur plaatselijke tijd begonnen en vindt voornamelijk plaats in de steden Vilnius, Riga en Tallinn. Maar ook in de dorpen en langs de wegen ertussen zijn mensen op de been gekomen. De keten wordt geschat op 650 kilometer.’

‘Hoorde je dat?’ vroeg Kleinendorst zichtbaar opgewonden en keek half achterom.

Olivia reageerde niet.

‘Olivia! Hoorde je dat?’

‘Wat?’

‘Dat van die Sovjetoverheersing natuurlijk. Alsof...’

‘Maak je niet druk’, onderbrak ze hem. Over haar leesbril heen keek ze naar de tv. ‘Je weet toch hoe ze over de Russen denken.’

‘De hele USSR gaat naar de bliksem, onthoud mijn woorden. Wat denk jij ervan?’ richtte hij zich plotseling tot Rein.

Rein schrok.

‘Laat die jongen er toch buiten’, zei Olivia.

‘Wat denk jij ervan?’ vroeg hij weer.

‘Daar kon u weleens gelijk in hebben. Maar ik weet er verder weinig van, want ik volg die ontwikkelingen niet echt.’

Hoofdschuddend keek Kleinendorst naar de keten van inmiddels zingende mensen, die hand in hand en met de armen omhoog langs een autoweg stonden. ‘Ze komen er wel achter’, zei hij toen Wanders aan een nieuw onderwerp begon.

Rein twijfelde of hij Jenny nu zou vragen de stad in te gaan of er nog even mee zou wachten. Hij besloot te wachten tot het journaal was afgelopen.

Op de trap klonk gebonk en niet veel later stond er een jongen van ongeveer zijn leeftijd in de deuropening. Hij had zwart haar en droeg een t-shirt met lange mouwen. Over zijn arm hing een jack. ‘Ik ga ervandoor,’ zei hij tegen Jenny’s moeder, ‘ik denk...’ Toen hij Rein zag, brak hij zijn zin af en liep naar hem toe. ‘Hoi, ik ben Karl, Jenny’s broer, leuk je te ontmoeten.’ En weer tegen zijn moeder: ‘Het wordt een later-tje, dus dan weet je dat vast. Doei.’ Even snel als hij gekomen was, was hij weer weg.

Op het journaal werd het weer voor de volgende dag aangekondigd.

‘Zullen we gaan?’ vroeg Rein toen de eindtune begon.

‘Waarnaartoe?’ Kleinendorst was er als de kippen bij. Met zijn priemende blik keek hij van Jenny naar hem.

‘De stad in’, zei Jenny.

‘En dan?’ drong Kleinendorst aan.

‘Gewoon. Ergens wat drinken. Toch?’ Ze keek naar Rein. Rein knikte.

‘Oké, maar om tien uur ben je thuis. En geen minuut later.’

‘Maar...’

‘Ik zei tien uur.’

‘Rustig nou maar’, klonk het vanachter de glazen tafel, gevolgd door een diepe zucht. ‘Dat doet ze heus wel.’

Een paar minuten later stonden ze buiten. Het was inmiddels droog. Rein haalde opgelucht adem en snoof de avondlucht in zich op. ‘Ik wist niet dat jullie communisten waren, ik... Eerlijk gezegd schrok ik me rot.’

‘Mijn vader ja. Maar ik niet. En Karl evenmin. Die ligt sowieso altijd met hem in de clinch. Ze praten niet eens meer.’

‘En je moeder dan?’

Ze pakte hem bij zijn hand, trok hem mee. ‘Zullen we het over iets anders hebben? Waarom zingen we niet, zoals al die mensen op het journaal. Ken je *Nothing’s gonna change my love for you* van Glenn Medeiros?’

‘Niet uit mijn hoofd.’

‘Maar ik wel. If I had to live my life without you near me’, begon ze en hij had nog nooit iemand zo mooi en zuiver horen zingen.